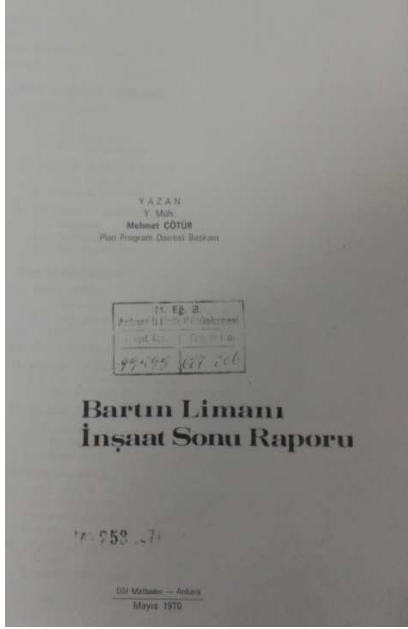

Mehmet Çötür, **Bartın Limanı İnşaat Sonu Raporu**, 71 sayfa, Bayındırlık Bakanlığı, Demiryollar ve Limanlar İnşaat Reisliği Devlet Su İşleri Matbaası, Ankara, 1970.

Yenal ÜNAL*

Günümüzde bilimsel amaçlar doğrultusunda yayın yapan dergilerde bilgi paylaşımının önem kazanmasına paralel olarak bilim adamları yeni çıkan yayınlar hakkında meslektaşlarını bilgilendirmek ya da haberdar etmek amacıyla kimi zaman 10 sayfayı dahi aşan yazılar kaleme almaktadırlar. Kitap tanıtımı, kitap tahlili, kitap eleştirisi ya da kitabiyat serlevhaları altında sunulan ve genellikle dergilerin yayımlanan sayılarının en alt kısmında bulunan bu bölümlerin hacmince hemen hemen bütün dergilerde giderek daha fazla yer kapladığını görmekteyiz. Nitekim bilimde meydana gelen yeni gelişmelerin nabzının attığı bilimsel dergilerde, bu alanın kendini geliştirmesi Türk tarihçiliği adına önemli bir gelişmedir. Çünkü bilimsel dergilerde bu alanda ço-

ğunlukla yeni çıkmış yayınların tanıtılması ya da eleştiriye tabi tutulması sayesinde diğer araştırmacılar bibliyografya bilgilerini daha fazla genişletme imkânı yakalamaktadırlar. Hiç kuşkusuz ifade edilmelidir ki bir bilim adamı, ne kadar çalışkan ve girişimci bir kişiliğe sahip olursa olsun yeni yayımlanan her kitabı takip edemez ve buna paralel olarak bütün kitaplara hâkim olamaz. O nedenle bilimsel dergilerde yer alan bu alanların, gerek yeni yayınları tanıtması gerek bu yayınların ön plana çıkan yanlarıyla eksik tarafları üzerinde çeşitli mütalaalarda bulunması hasebiyle belirli bir değere sahip olduğu kanaatindeyiz.

Günümüzde dünyada olduğu gibi Türkiye’de de tarih biliminde hızlı bir tekâmül yaşanmakta ve doğal olarak yeni yayınlar, yeni bilgiler içerdiğinden bilim çevrelerince dikkatle takip edilmektedir. Çünkü her yeni yayın, üzerinde durduğu konu hakkında farklı yorumlar ya da bilim adamlarına ufuk açıcı başka perspektifler kazandırmak için vücut bulur. Bununla birlikte geçmiş dönemlerde kaleme alınmış ve özellikle yerel tarih alanında hâlâ

* Yrd. Doç. Dr., Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, yenalunal@yahoo.com.

önemini muhafaza eden, unutulmaya yüz tutmuş, Türkiye'nin belli başlı ancak birkaç kütüphanesinde bulunabilen ya da müzayedelerden temin edilebilen kitapların da unutulmaması için nasıl bir politika takip edilmelidir? Dergilerde kitap tanıtım bölümlerinde sadece yeni yayınlara mı yer verilmeli yoksa bu bölümlerde bugün için hâlâ önemini muhafaza eden, yeni baskısı olmayan ancak kimi zaman şiddetle ihtiyaç duyulan mühim eserler üzerine de kitap tahlili ya da kitap tanıtma yazıları kaleme alınabilir mi?

Kanaatimizce bu çeşit eserleri yeniden gün yüzüne çıkarmak, yeniden yayımlanması gerekiyorsa ilgili yayınevlerini ya da resmî kurumları harekete geçirmek, genç araştırmacıları bu yayınlardan haberdar etmek ve yavaş yavaş tozlu raflarda eriyen ancak erirken içindeki mühim birçok bilgiyi de beraberinde götüren bu eserleri yeniden gündeme taşımak için kitap tanıtım yazıları pekâlâ kaleme alınabilir. Ancak bu çeşit yazılar için ayrı bir bölüm açmak yerine mevcut kitap tanıtım alanları kullanılmalıdır. Çünkü maksat, yeni çıkan yayınlar için olduğu gibi eskiden üretilmiş ve değerini koruyan eserler hakkında da araştırmacılara bilgi vermektir ki bu maksat özellikle yerel tarih araştırmacılığında hayati bir öneme sahiptir. Buradan hareketle, sadece Bartın yöresi için değil, sahip olduğu ekonomik potansiyelle çevre yöreler ile ülke ekonomisi için de büyük bir önem taşıyan ve yapılan yatırımlarla önemini her geçen gün arttıran Bartın Limanı'nın hafızasının yok olmaması için kaleme almış olduğumuz "Kuruluşunun 50. Yıl Dönümünde Bartın Limanı Tarihi" adlı eserimizle ilgili çeşitli araştırmalar yaptığımız sırada oldukça önemli bir eserle karşılaştık ve eseri irdeleyerek konu üzerinde kalem oynatmanın araştırmacılara faydalı olacağını düşündük.

Söz konusu eser Mehmet Çötür tarafından kaleme alınan "Bartın Limanı İnşaat Sonu Raporu" adlı çalışmadır. Cumhuriyet devri iktisadi yapılarına örnek bir kurum olan Bartın Limanı, 1960-1965 yılları arasında kurulmuş ve bugün de oldukça büyük öneme sahip bir kuruluştur. Bir NATO limanı olarak ortaya çıkan daha sonradan ticari bir kimlik kazanan bu limanın 50. yaşına varırken tarihçesiyle ilgili en temel kaynak eser Bayındırlık Bakanlığı, Demiryollar ve Limanlar İnşaat Reisliği, Bartın Liman İnşaatı Bölge Müdürü Mehmet Çötür tarafından kaleme alınmıştır. "Bartın Limanı İnşaat Sonu Raporu" adıyla yayımlanan bu eser 71 sayfadan müteşekkildir ve 1970 yılının Mayıs ayında Ankara'da Devlet Su İşleri matbaasında basılmıştır. Eserin kaç adet basıldığı konusunda malumatımız bulunmamakla birlikte; yapmış olduğumuz tetkikler neticesinde bu eserin bugün için Bartın İl Halk Kütüphanesi kayıtlarında bulunmasına rağmen kayıp olduğu, Bartın Belediyesi'nin, ne arşivinde ne de şu an koli kutularına hapsedildiğini öğrendiğimiz kütüphanesinde olmadığı bilgisine ulaştık. Bununla birlikte eserin yerel araştırmacı Çetin Asma'nın koleksiyonunda bulunduğu bilgisine ulaşmamızı müteakip ilgili araştırmacıyla irtibata geçmemize rağmen söz konusu kitaba ulaşmamız mümkün olmadı. Bartın'da faaliyet gösteren bazı yerel araştırmacılar da esere ancak müzayedelerden erişebileceğimiz hususunda bizi bilgilendirdiler.

Türkiye genelinde kütüphane kataloglarını taradığımızda Bartın İl Halk Kütüphanesi dışında yalnızca Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi'nde eserin bulunduğunu öğrendik. İçinde Bartın ve bu ilin hayati öneme sahip müesseselerinden biri hakkında paha biçilemeyecek derece önemli bilgileri ihtiva eden, Bartın Limanı'yla ilgili yegâne orijinal kaynak olma özelliğine sahip olan bu esere bütün incelemelerimize rağmen Bartın'da tesadüf edemeyişimiz, Türkiye'de özellikle yerel tarih araştırmacılığında hâlâ çok önemli adımlar atılması gerektiği göstermektedir.

Bugün Bartın yerel tarihine ilgi duyan ancak bu kaynaktan haberdar olmayan araştırmacılar ne derece orijinal bilgi ve belgelerden mahrum kaldıklarını belki de bilmiyorlar. Hâlbuki eserde ağırlıklı olarak limanın geçmişi anlatılmakla birlikte Bartın adının kökeni ile hiç de küçümsenemeyecek orijinallikte bilgileri ihtiva eden bir Bartın tarihçesi kısmı bulunmaktadır. Bugün Bartın tarihi yazmaya çalışan ve hiçbir surette bu eseri tanımayan tarih meraklıları eserin yeni baskısının olmaması hasebiyle birçok mühim bilgiden habersiz durumdadırlar. Eserden haberdar olmama hususunda en büyük eksiklik araştırmacılarda olmakla birlikte, böyle bir eserin varlığından haberdar olup da diğer araştırmacıları bilgilendirmeyen tarihçilerin ve sosyal bilimcilerin de eksikliklerinin bulduklarını belirtmek durumundayız. Özellikle ilde faaliyet gösteren resmi ve özel kurumların konuya ilgisiz kalması ve bundan 45 yıl önce yayımlanmış bu mühim eserin yeni baskısını gerçekleştirmek hususunda herhangi bir adım atmamaları da eserin bilinirliğinin azalmasında etkin bir unsurdur.

Dolayısıyla, başa dönersek, böyle bir eserin tesadüfi olarak ancak Ankara'da bulunabilmesi, fotokopiden kaçınılarak satın alma seçeneğine gidildiğinde esere ancak müzayedelerde erişilebilmesi Türkiye genelinde kültürel alanda yapılması gereken daha birçok işin bulunduğunu göstermektedir. Bir şehre kimlik kazandıran birçok etken vardır. İnsan en önemli etkidir. Plan bir etkidir. Karakteri yerli yerine oturmuş müesseselerin tesisi yine başka bir etkidir. Karakteri oturmuş bu kurumların da hakiki manada terakki gösterebilmeleri ve şehirlerin ruhunun oluşmasında ciddi bir fonksiyon üstlenebilmeleri için iyi bir idari yapıyla yönetilmeleri, sistemli bir arşive sahip olmaları ve geçmişlerinin iyi bilinmesi gerekmektedir.

Bartın şehrinin de yarına güvenle bakabilmesi için ekonomik hayatın nabzının attığı en önemli kurumlardan biri olan Bartın Limanı'nın geçmişinin unutulmaması mümkün merteye bütün ayrıntılarıyla bilinmesi gerekmektedir. Bunun için de bu alanda yayımlanmış ve fakat unutulmaya yüz tutmuş "Bartın Limanı İnşaat Sonu Raporu" gibi eserlerin gün yüzüne çıkarılması, yeniden baskılarının yapılması ve tanıtılması faydalı olacaktır. Bu eserden mülhem olarak ülkenin bütün coğrafyalarında hangi konu ve başlık üzerine hazırlanmış olursa olsun bu çeşit bihakkın tetebbu mahsulü eserlerin yeniden keşfedilip bilim dünyasına kazandırılması ve halkın istifadesine sunulması kültürel hayata mühim katkılar sağlayacaktır.